

HET VERHAAL VAN LELYSTAD

STRATEGISCHE HOOFDOPGAVEN VOOR
DE OMGEVINGSVISIE LELYSTAD

VASTGESTELD
16 JANUARI 2018

INHOUDSOPGAVE

VAN VERHAAL NAAR VISIE	3
HET VERHAAL VAN LELYSTAD EN DE OMGEVINGSVISIE	5
SAMEN MET DE STAD: DE DISCUSSIE KAN STARTEN!	6
1. LELYSTAD NU EN ONTWIKKELINGEN	8
2. DE BOVENREGIONALE POSITIE VAN LELYSTAD	24
3. AMBITIE	26
4. PERSPECTIEVEN VOOR LELYSTAD	30
PERSPECTIEF 1: LANDSCHAPPELIJKE STAD	
PERSPECTIEF 2: STAD VAN HET WATER	
PERSPECTIEF 3: VERBONDEN STAD	
PERSPECTIEF 4: WERKZAME STAD	
5. DOORKIJK NAAR DE OMGEVINGSVISIE	40

VAN VERHAAL NAAR VISIE

Lelystad vierde in 2017 haar 50- jarige bestaan. Dat was een goede aanleiding om met elkaar nog eens intensiever na te denken over de toekomst van de stad. Hoe wonen en leven wij dan? Wat is de toekomst van het vele groen en de ruimte in en rond de stad? Hoe ontwikkelt onze economie zich? Allemaal vragen waarmee veel bewoners en organisaties in de stad zich samen met ons bezig hebben gehouden.

Met plezier presenteert het college 'Het verhaal van Lelystad' als uitkomst van een brede inspirerende discussie over de toekomst van Lelystad. Veel mensen in onze stad hebben enthousiast hun bijdrage geleverd.

Het verhaal van Lelystad geeft inzicht in belangrijke opgaves. Opgaves die wij samen met u verder willen verkennen en verdiepen. Ook in de toekomst moet Lelystad een fijne stad zijn, waar het goed wonen, werken en recreëren is. Het resultaat van de discussiebijeenkomsten zijn de vier perspectieven voor Lelystad: de Landschappelijke stad, De Stad aan het water, de Verbonden stad en de Werkzame stad. Deze perspectieven worden de komende tijd uitgewerkt en moeten leiden tot een robuuste omgevingsvisie.

Het verhaal van Lelystad krijgt daarmee in 2018 een vervolg. Lelystad gaat aan de slag met het opstellen van een omgevingsvisie voor de lange termijn waarin fysieke en sociale thema's zoals goed onderwijs, ontplooiingsmogelijkheden voor inwoners van klein tot groot, gezondheid, werkgelegenheid samengaan met fysieke thema's als ruimte, water, natuur, landschap en milieu.

Ik heb er vertrouwen in dat de omgevingsvisie de ambitie voor de stad gaat weerspiegelen. Een visie die ruimte biedt aan initiatief en ondernemerschap en leidt tot mooie tastbare resultaten voor de stad.

Namens het college van Lelystad,

wethouder Ed Rentenaar

HET VERHAAL VAN LELYSTAD EN DE OMGEVINGSVISIE

Met de aanleg van de Afsluitdijk werd een verleden afgesloten en een toekomst gestart. Lelystad is gebouwd voor de toekomst, een idealistische stad ontworpen op de tekentafel. In 1967 zijn de eerste inwoners in de Zuiderzeewijk komen wonen op land waar eerst water was. Het eerste plukje woningen in de nagenoeg lege vlakke is uitgegroeid tot een ruim opgezette stad met bijna 80.000 inwoners en volwaardige voorzieningen. Dit jaar viert Lelystad haar 50-jarig bestaan. Een goede aanleiding om na te denken over het toekomstperspectief voor de stad. Hoe ziet Lelystad er in de toekomst uit? Hoe woont en leeft de Lelystedeling? Wat is de toekomst van het vele groen en de ruimte in en rond de stad? En hoe ontwikkelt de economie zich, nu deze in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) sterk aantrekt? Kortom, welke kansen en bedreigingen liggen er? Het Verhaal van Lelystad schetst dit perspectief.

De Omgevingswet, die volgens planning in 2021 wordt ingevoerd, biedt de kans een nieuw perspectief op de toekomst te ontwikkelen. De omgevingsvisie is één van de instrumenten van de Omgevingswet. Het Verhaal van Lelystad is de eerste stap in de ontwikkeling van de

omgevingsvisie. Het schetst de belangrijkste strategische opgaven waar de stad voor staat. Bewust is gekozen voor een kort en bondig product met enkele strategische hoofdpogingen. Het is de start en de basis van de toekomstige omgevingsvisie. Hier gaat Lelystad in 2018 mee aan de slag. De omgevingsvisie is een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele leefomgeving. Met de omgevingsvisie beoogt de gemeente Lelystad een integratie van de fysieke en sociale thema's, een samenhang in het gebruik en de beleving van onder andere de thema's ruimte, water, milieu, duurzaamheid, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur, cultureel erfgoed, gezondheid, zorg, veiligheid, werk en inkomen.

Nieuwe, aantrekkelijke woonwijken van Lelystad

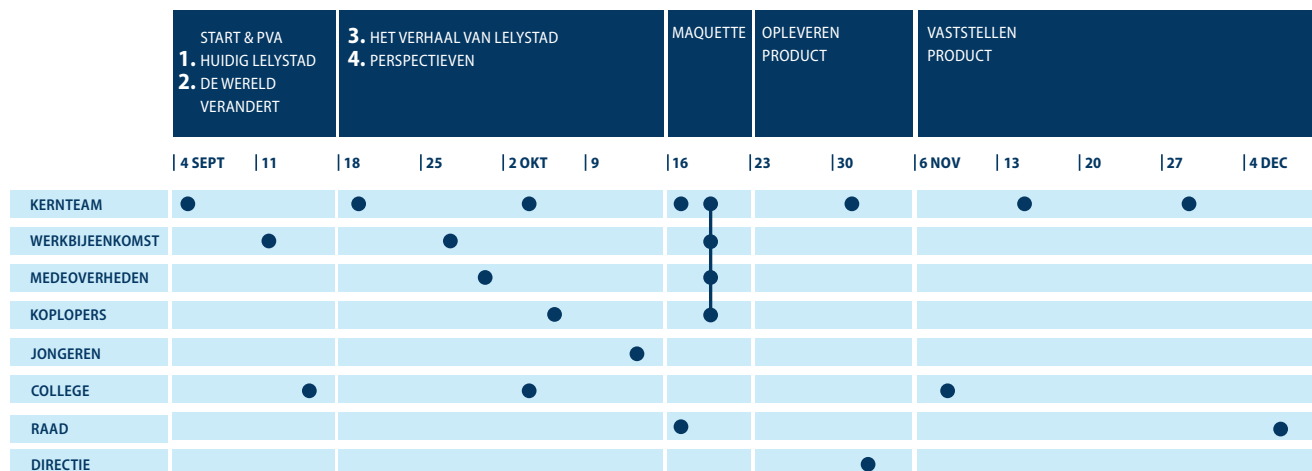
Natuur (Oostvaardersplassen) als kwaliteit van Lelystad

SAMEN MET DE STAD: DE DISCUSSIE KAN STARTEN!

De omgevingsvisie is nadrukkelijk een uitnodiging aan andere partijen om *samen* te werken aan de toekomst van de stad. En juist daarom wordt de omgevingsvisie samen met de bewoners en de organisaties in de stad ontwikkeld. Met het Verhaal van Lelystad is daar reeds mee begonnen. Ambtelijk is het proces begeleid door een kernteam. Tijdens twee brede interne werksessies met een grote groep vakspecialisten is de inhoud bepaald. Inspiratie en waardevolle inzichten zijn gehaald uit de externe bijeenkomsten met medeoverheden in Flevoland, met jongeren en

met koplopers; een mooie brede afvaardiging van inwoners, ondernemers en vertegenwoordigers van organisaties in Lelystad. Zowel de gemeenteraad als het college van B&W hebben actief meegedacht. Tenslotte hebben alle deelnemers (van binnen en buiten de gemeente) samen gebouwd aan twee grote maquettes van Lelystad in de toekomst.

Het voorliggend document 'Het verhaal van Lelystad, Strategische Hoofdpogaven voor de omgevingsvisie Lelystad' zal in december 2017 worden vastgesteld door de gemeenteraad. Het verhaal van Lelystad is geen eindproduct, maar is een startschot voor de dialoog met de stad: een beginproduct.

Dit document is mede gebaseerd op:

- Scenarioanalyse gemeente Lelystad, Jester Strategy, december 2014
- Zicht op Lelystad: Trendrapport 2015. Onderzoek en Statistiek, gemeente Lelystad
- Hoofdlijnen Omgevingsvisie FlevolandStraks 2017
- Lichte actualisatie Structuurplan Lelystad, januari 2014
- Woonvisie Lelystad 2016 – 2020

- Economisch Perspectief Lelystad. Routes naar stedelijke en regionale synergie, Prof dr P. P. Tordoir, juni 2011
- Het verhaal van de stad: naar een duurzame stad met gelukkige bewoners, ambtelijk concept augustus 2017
- Kustvisie Lelystad, concept oktober 2017
- Ruimtelijke analyse Lelystad 2017, team Stedenbouw en Landschap gemeente Lelystad

Grupe 6

1° runda

- Nagli valdindaya un gēns 6 sāk de
bur.
- Hāi ārspeidiba laurārs saucam
labākā "rauc de plāt" Fark, pēdējā sāk
→ Sāp's →

1. LELYSTAD NU EN ONTWIKKELINGEN

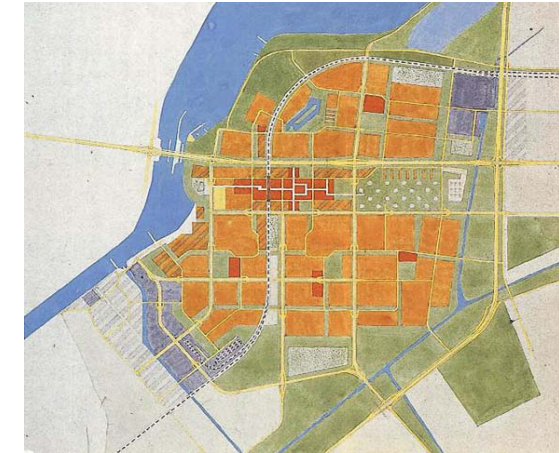
EEN MAAKBARE WERELD

Lelystad is ontworpen vanuit een ideaal van een maakbare stad, een centrale stad in de naoorlogse inpolderingen. Centraal gelegen vanuit de veronderstelling dat ook de Markerwaard ontwikkeld zou worden. Een groene stad met veel ruimte voor wonen, werken en recreëren in de nabijheid van de volle en drukke Randstad. Met een stedenbouwkundige structuur van lange lijnen, een strakke functiescheiding en veel ruimte, licht en lucht. Tot op heden is Lelystad minder groot geworden dan gedacht en was de realiteit vaak weerbarstiger dan verwacht. Veelvuldig zijn de plannen voor Lelystad aangepast als gevolg van conflicten over ambities en visies voor de stad en spanningen tussen idealisme en pragmatisme. Zo werd wonen meer een doel op zich; de woningen waren functioneel en ruim. Aandacht voor de sociale structuur en de sociale cohesie in de wijken verdween naar de achtergrond.

Drooglegging van de polder, ca. 1950

In de moeilijke jaren tachtig kwam economisch de klad in de ontwikkeling van de stad. De aanleg van een snelweg werd uitgesteld, de belangrijke treinverbinding met de Randstad bleef uit en de broodnodige werkgelegenheidsgroei bleef achter. De inpoldering van het Markermeer kwam ter discussie te staan en is uiteindelijk helemaal afgeblazen. Bovendien bleek Almere als overloopgebied voor de Amsterdammers door haar nabijheid aantrekkelijker te zijn dan Lelystad. Lelystad beleefde in die jaren een dieptepunt met een hoge werkloosheid, veel leegstand en criminaliteit. Vanaf eind jaren negentig ging het beter en de neergaande spiraal werd gekeerd. Lelystad werd op de kaart gezet met een scala aan ontwikkelingen, zoals de ontwikkeling van het stadscentrum, de kustontwikkeling en de renovatie van de oudere wijken (door de woningbouwcorporatie in de woningen en door de gemeente in de openbare ruimte). Dit betekende niet dat alle problemen voorbij waren, maar er waren genoeg redenen om met vertrouwen en trots naar de toekomst te kijken.

Plan voor Lelystad, Cornelis van Eesteren, 1959-1964

Structuurschema Lelystad, 1969

LELYSTAD NU

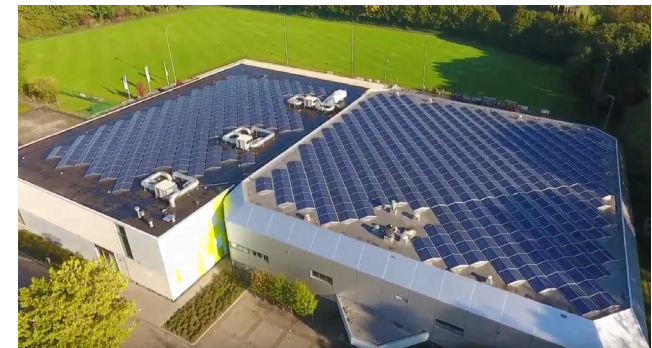
Anno 2017 heeft Lelystad goede verbindingen over de weg, het water en het spoor. Lelystad ligt strategisch op een kruispunt van snel- en provinciale wegen (A6, N302, N307). Hoewel de aansluiting op de Houtribdijk nog wel verbetering behoeft. Met de aanleg van de Hanzelijn is ook de OV verbinding verbeterd. De verbinding SAAL (Schiphol – Amsterdam – Almere – Lelystad) zal zowel via het openbaar vervoer als over de weg zorgen voor betere bereikbaarheid naar de Randstad. In 2019 worden de deuren van de (vernieuwde) Luchthaven Lelystad geopend en Flevokust Haven is in 2018 operationeel.

Lelystad is één van de groenste steden van Nederland. De stad biedt als alternatief voor de drukke Randstad een unieke combinatie van wonen, werken en recreëren in een aantrekkelijke omgeving. Aan de kust zoekt de stad de relatie met het water om aantrekkelijke gevarieerde gebieden voor wonen en recreatie te ontwikkelen. Met de aanleg van het natuurgebied de Marker Wadden wordt een uniek stuk natuur toegevoegd nabij natuurgebied de Oostvaardersplassen. De (biologische) landbouw is van internationaal formaat. Bovendien heeft Lelystad een prima aanbod op het gebied van sport en cultuur.

Hoewel de economische perspectieven gunstig zijn, kent de stad ook complexe problemen. In de jaren tachtig kreeg Lelystad te maken met een sterke instroom van sociaal zwakkeren, waarmee Lelystad ook vandaag de dag nog steeds mee geconfronteerd wordt. Voorbeelden zijn de sociaal zwakke structuur van de stad, de bovengemiddelde jeugdzorgproblematiek en het achterblijvend gemiddeld inkomensniveau per inwoner ten opzichte het landelijk gemiddelde. Lelystad kent als stad ook een vermogensongelijkheid tussen de verschillende typen huishoudens, die groter is dan gemiddeld in de Amsterdamse metropoolregio. Vooral in de oudere wijken van de 70- en 80-er jaren wonen relatief veel kwetsbare groepen inwoners. Deze kwetsbare groepen worden geconfronteerd met een hogere werkloosheid, kennen een hoger zorggebruik en hebben een lagere maatschappelijke participatie. De leefbaarheidsproblematiek in de oudere wijken met woningen gebouwd voor 1990 neemt langzaam toe.

De kust als kans voor de stad

Verduurzaming van de stad

AAD
A.A.M

Nico
Dijkshoorn

Wijga
Magen

LELYSTAD IN ONTWIKKELING

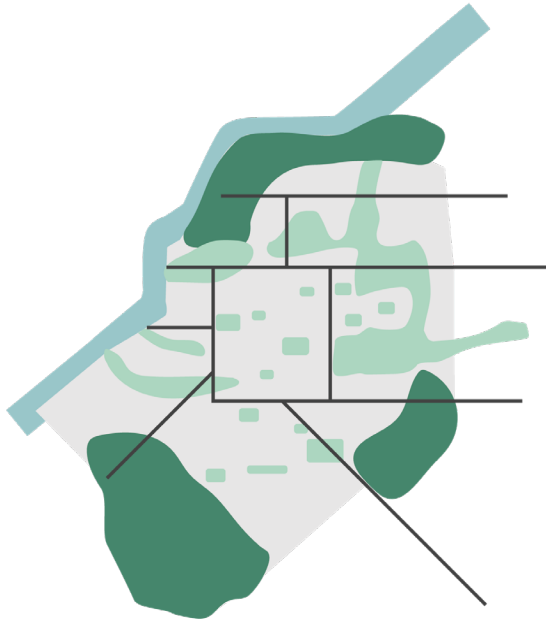
Welke goede en kwetsbare eigenschappen heeft de stad? Het DNA van de stad is in vijf thema's in beeld gebracht. In sommige gevallen is de vergelijking getrokken met Nederland. De afbeeldingen en teksten in groen zijn sterktes, die in rood zijn zwaktes en uitdagingen voor Lelystad. Op diezelfde thema's zijn de belangrijkste trends & ontwikkelingen in beeld gebracht waar Lelystad op kan en moet anticiperen de komende jaren.

De vijf thema's zijn:

- Verstedelijking
- Economie
- Sociaal-maatschappelijk
- Mobiliteit
- Natuur en duurzaamheid

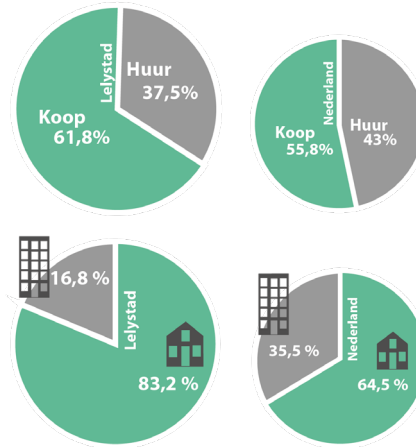
DNA: VERSTEDELIJING

Zichtbare structuren uit het oorspronkelijke plan van Van Eesteren en Warnau.

- Bescherming van jonge stad in polder
- ++ Beleving vanaf route: stramien van lijnen
- Gelede stadrand en geleidelijke schaalovergangen

Veel eengezinswoningen, waarvan een groot deel in de (sociale) koopsector.

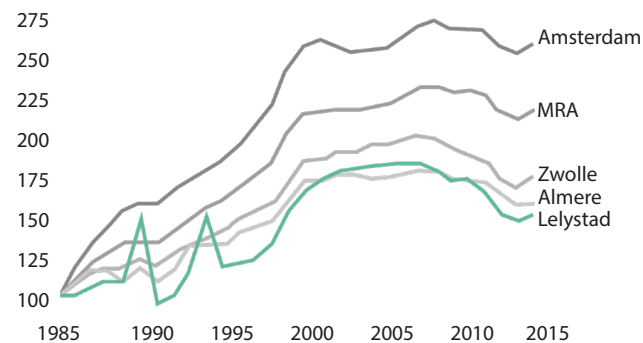

Betaalbare woningen en grote sociale voorraad.

Mozaïekstad:
Weinig samenhang tussen de wijken.
Concentratie en versnippering:
Geconcentreerde en monotone bouw in de jaren 70 en 80 wijken. Vanaf jaren 90 is versnipperd gebouwd in eilandjes en met ruimer opgezette wijken aan de randen.

Relatieve stijging van woningprijzen per m2 (1985 = 100)

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN: VERSTEDELIJKING

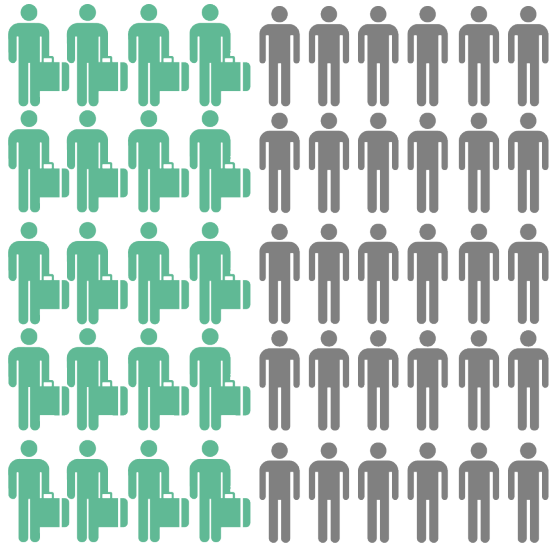

Verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en versterken van de leefomgeving in bestaande buurten.

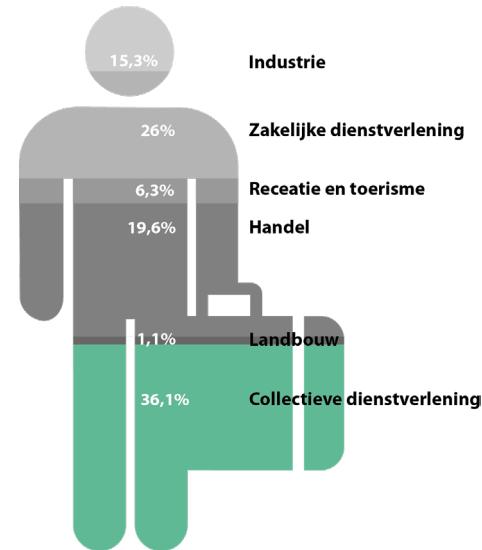
Druk op de regionale woningmarkt: Vooral in Amsterdam en directe omgeving. Lelystad heeft nog voldoende ruimte voor (concurrerende suburbane) woonmilieus.

DNA: ECONOMIE

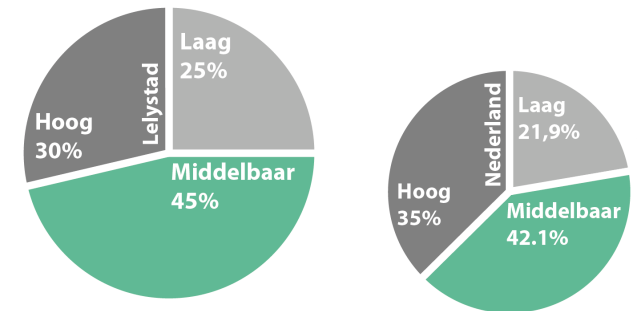
Wonen en werken redelijk in balans
40 banen/100 inwoners.

Meeste banen in de collectieve dienstverlening.

Gemiddeld opleidingsniveau van de beroepsbevolking.

Onderdeel Amsterdase Metropoolregio.

Flevokust Haven, Batavia stad & haven
en Lelystad Airport belangrijk voor
werkgelegenheid.

Inkomende pendel en uitgaande
werkpendel is min of meer gelijk, waarbij
de inkomende pendel licht groeit, met name
in de sectoren voor hoger opgeleiden. 50%
van beroepsbevolking werkt buiten Lelystad.

Mismatch arbeidsmarkt: De
werkgelegenheid voor hoogopgeleiden wordt
vaak ingevuld door niet Lelystedelingen.
Redelijk veel werkgelegenheid voor midden-
en lager opgeleiden, toch onder deze groepen
ook veel werkloosheid.

TRENDS & ONTWIKKELINGEN: ECONOMIE

Door de regionalisering wordt Lelystad economisch onlosmakelijk onderdeel van de MRA:

Dit biedt werkgelegenheidskansen (o.a. logistiek, maakindustrie en toerisme & recreatie). Risico is dat vooral laagwaardige activiteiten naar de gemeente komen.

Pendel naar Lelystad groeit (met name hoger geschoold personeel en uit de regio Zwolle Kampen): van forensenstad naar netwerkstad binnen de MRA.

E-commerce zet functioneren van stadscentrum onder druk: beleving en ontmoeting worden belangrijker.

Circa 40% van werkgelegenheid is nu in de publieke sector. Deze sector staat onder druk van publieke bezuinigingen en zal krimpen.

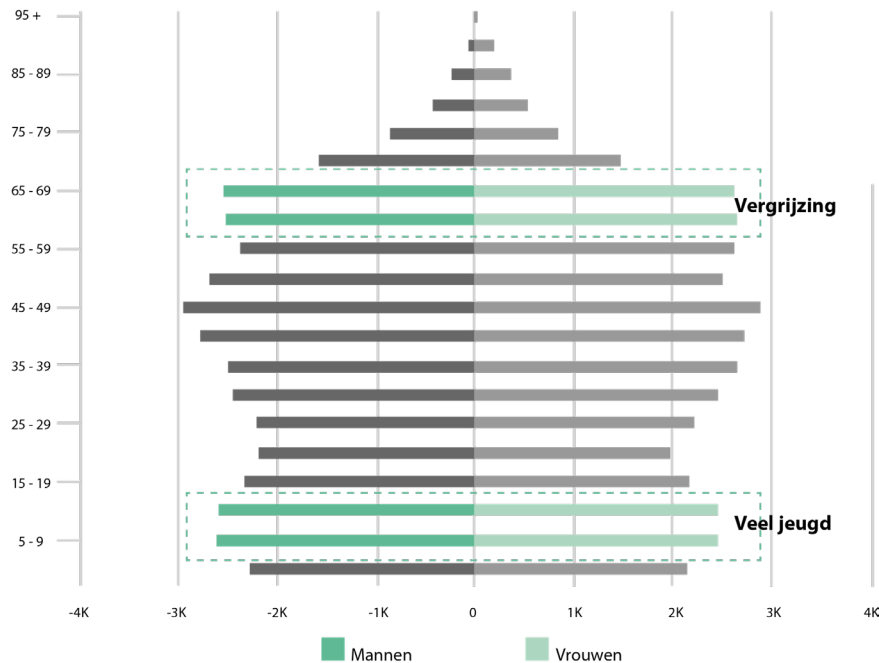
De ontwikkeling Airport Lelystad en Flevokust Haven kan leiden tot meer werkgelegenheid.

Energietransitie, circulaire economie en innovaties: Lelystad is door centrale ligging, multimodale ontsluiting en ruimte geschikt als 'experimenteergebied'. Samenwerkingsverbanden zijn aangegaan met kennisinstututen (o.a. WUR).

DNA: SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJK

Leeftijd piramide Lelystad anno 2015

Jeugd trekt weg voor (hoger) onderwijs

Stadshart kent vrij veel leegstand en mist levendigheid, waardoor het onvoldoende tot zijn recht komt als centrum van Lelystad.

Groeiende segregatie

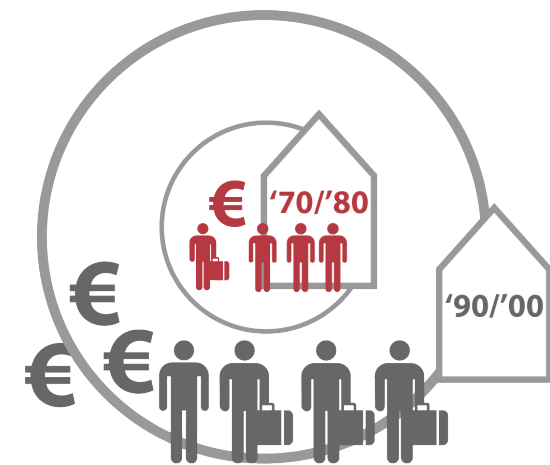
Groot verschil tussen wijken gebouwd in de jaren 70 en 80 en wijken uit de jaren 90 en later: in 70-80 wijken woont kwetsbare groep inwoners, is hogere werkloosheid, hoger zorggebruik en lagere maatschappelijke participatie. De bewoners van wijken uit de jaren 90 en nieuwer hebben vaak een betere sociaal-economische positie en hoger opleidingsniveau.

Verscheidenheid aan culturen

50% doet vrijwilligerswerk

Besteedbaar inkomen middenklasse is laag

TRENDS & ONTWIKKELINGEN: SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJK

Vergrijzing: De groep 65+ groeit van circa 13% nu, naar 19% in 2025. Hiervan zal circa 40% ouder zijn dan 75. Daarvoor is zorg en voorzieningen in de buurt nodig. Er is een forse toename van het aantal ouderen met hoge bloeddruk en gewrichtsslijtage.

De bevolkingsprognoses laten een groei naar circa 80.000 inwoners in 2023 zien. Vanaf 2021 wordt geen groei meer verwacht door geboorteoverschot. De groei zal na 2021 afhankelijk zijn van het vestigingsoverschot.

Verandering in het Nederlandse zorgstelsel: zelfredzaamheid eerst en ondersteuning later, en dan vooral extramuraal.

Het aantal één- en tweepersoonshuishoudens neemt toe.

Ontgroening: Het aantal jonge kinderen neemt af, het aantal geboorten per jaar stabiliseert op ca 880 per jaar.

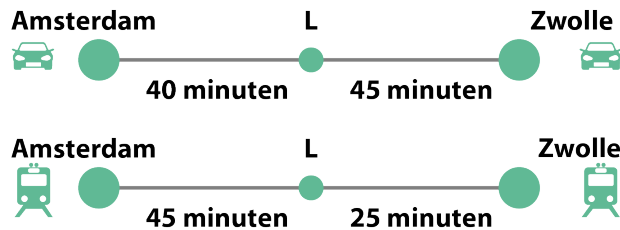
Er is een toename van verschillende vormen van overlast, geweld en onveiligheidsgevoel in de stad; veel gerelateerd aan de bestaande stad.

Meer dan de helft van de inwoners in Lelystad kampt met overgewicht.

Een relatief grote groep Lelystedelingen ervaart een gevoel van eenzaamheid en/of sociale uitsluiting (14% van de inwoners van de volwassenen van 19 jaar en ouder, voelt zich ernstig tot zeer ernstig eenzaam).

DNA: MOBILITEIT

Lelystad is goed bereikbaar en strategisch gelegen tussen Amsterdam en Zwolle.

Autbezit is iets lager dan gemiddeld in Nederland.

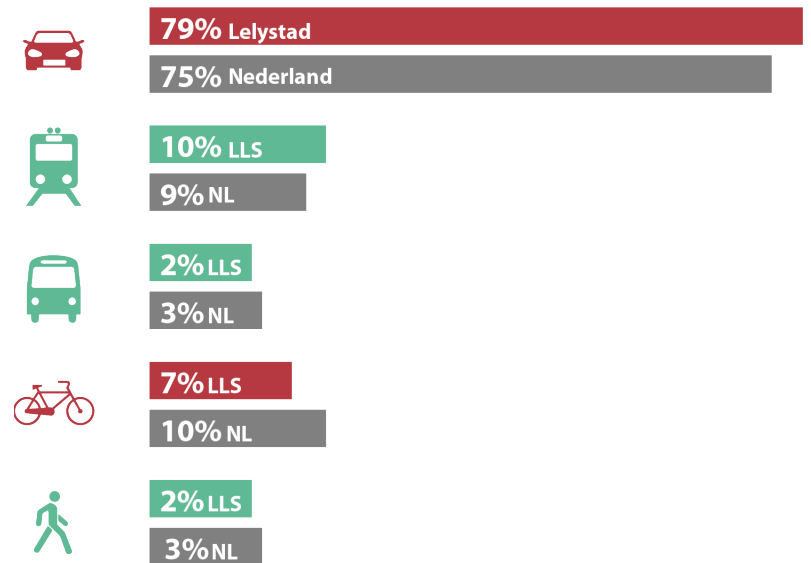

0,9 auto per huishouden

1,04 auto per huishouden

De Lelystedelingen zijn gericht op de auto. Fietsgebruik blijft achter (totaal aantal km).

TRENDS & ONTWIKKELINGEN: MOBILITEIT

Ontwikkeling van SAAL (weg- en spoorverbinding tussen Schiphol-Amsterdam-Almere-Lelystad).

Toename autogebruik met name door de groei van de economie.

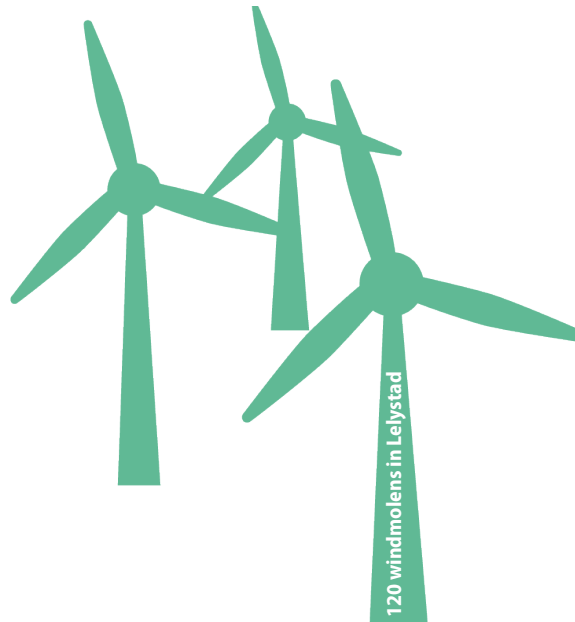
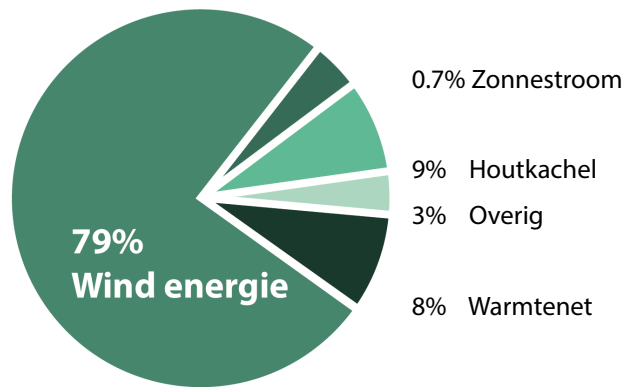
E-fietsgebruik neemt toe o.a. als gevolg van vergrijzing (recreatief).

Digitale connectiviteit wordt steeds belangrijker voor economie (flexwerken, logistiek, etc.).

Ontwikkeling van zelfrijdende auto en E-automobiliteit.

DNA: NATUUR EN DUURZAAMHEID

In Lelystad wordt **veel duurzame energie opgewekt**, vooral afkomstig van **windparken**.

Groene stad. Alternatief voor drukke Randstad.
Veel groen in en rond de stad.

Percentage bos en open natuurlijk terrein van totaal grondoppervlak van Lelystad / Nederland

Bestaande stad heeft **weinig relatie met de omringende natuurgebieden** en het Markermeer
Te weinig bezoekers van de recreatiegebieden bezoeken het stadshart.

Stadshart en kust liggen ver uit elkaar.

TRENDS & ONTWIKKELINGEN: NATUUR EN DUURZAAMHEID

Aandacht voor duurzaamheid:
van opwekking duurzame energie
tot duurzame mobiliteit.

Effecten van klimaatverandering Bodemdaling
(zeeklei) is in Lelystad, net als in een groot deel van
van Flevoland vrij sterk. Bodemdaling kan schade
veroorzaken aan infrastructuur, huizen en kunstwerken
en ook het overstromingsrisico neemt toe.*

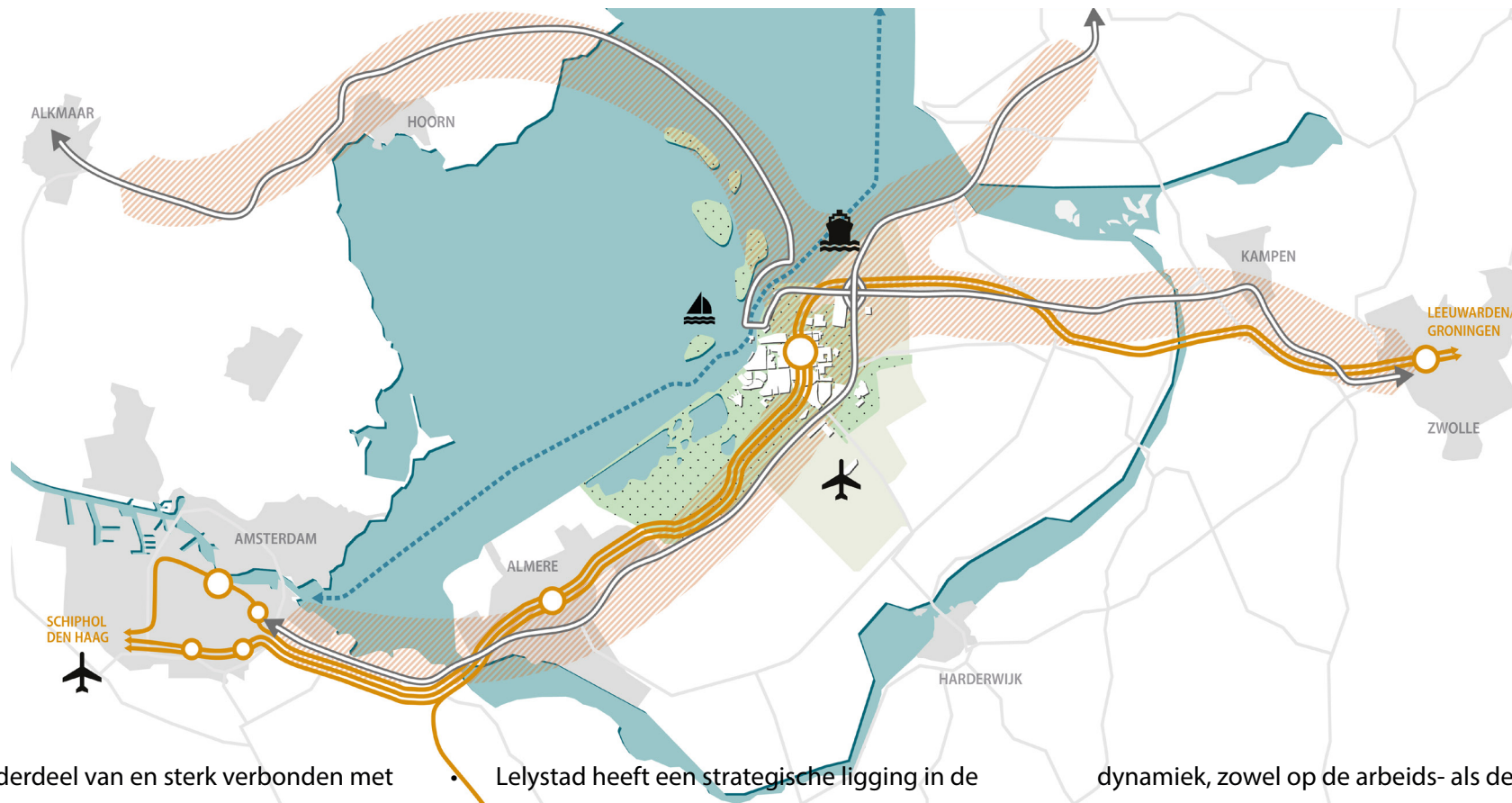
Effecten van klimaatverandering Wateroverlast
en hittestress is door het groene karakter van de
stad relatief beperkt. De overstromingskans is
vergelijkbaar met andere gebieden rondom het
IJsselmeer.*

2. DE BOVENREGIONALE POSITIE VAN LELYSTAD

DE BOVENREGIONALE POSITIE VAN LELYSTAD

Lelystad is onderdeel van en sterk verbonden met de Amsterdamse Metropool Regio (MRA). Dagelijks pendelen vele mensen op en neer; treinen rijden frequent en de weginfrastructuur is op orde. Op de Lelystadse woningmarkt en economie zijn de druk en dynamiek van de MRA voelbaar. Lelystad heeft een gunstige positie, deze hangt samen met drie kwaliteiten:

- Lelystad heeft een strategische ligging in de regio. De stad ligt op een strategische plek op een kruispunt van wegen (A6, N302/N3072), sporen en vaarwegeninfrastructuren. Met Lelystad Airport komt daar de aansluiting op het luchtverkeersnetwerk bij.
- Lelystad maakt onderdeel uit van een stedelijke netwerk. Als onderdeel van de MRA profiteert het van de nabijheid van de hoogstedelijke

dynamiek, zowel op de arbeids- als de woningmarkt. Daarnaast ligt Lelystad ook gunstig t.o.v. de regio Zwolle/Kampen.

- Lelystad ligt aantrekkelijk te midden van grote natuurgebieden en landschappen zoals Markeermeer, Marker Wadden en Oostvaardersplassen (Nationaal Park Nieuw Land). Rond en in Lelystad is ruimte, groen en water.

3. AMBITIE

AMBITIE

Lelystad maakt een verandering door van de oorspronkelijke, door planologen bedachte centrumstad in de Flevopolder naar een krachtige, onderscheidende stad als netwerkstad in het stedelijk netwerk van de Amsterdamse metropoolregio en Zwolle. Een sterke schakel in deze netwerken. Uiteraard gaat Lelystad haar unieke positie verzilveren. Lelystad heeft de ambitie om de voordelen van de nabij gelegen krachtige economische regio te benutten en nieuwe inwoners en bedrijven naar zich toe te trekken.

In Lelystad kan men rustig wonen in een groene stedelijke omgeving omringt door prachtige natuur- en recreatiegebieden. Hier is de ruimte. Lelystad hoeft niet persé hoogstedelijk te worden, durf te kiezen voor de groene stad en voor het stadshart als centrum van ontmoeten, winkelen en uitgaan met een groene uitstraling, van en voor de Lelystedeling. Blijf daarmee je verleden trouw.

Tegelijkertijd wil Lelystad de gunstige economische positie benutten, ruimte geven aan bedrijvigheid en daarmee het werkklimaat in de stad versterken. Meer banen, vooral ook voor lager- en midden-geschoold personeel. In Lelystad zijn groepen inwoners die een minder gunstig sociaaleconomisch perspectief hebben. Zij profiteren nog onvoldoende van de kansen die de regio biedt. Het Verhaal van Lelystad is erop gericht de economische ontwikkelingen te benutten voor de verbetering van de sociaal en economische situatie van de inwoners van Lelystad (opleiding en werk).

“Niet doen: Amsterdam of Almere kopiëren.”

“Alle bewoners moeten profiteren van de groei.”

“Op de lange termijn ontstaat een combinatie van groei met kwaliteit. Pluk het laaghangend fruit.”

“Lelystad moet geen eenhops cracker zijn!”

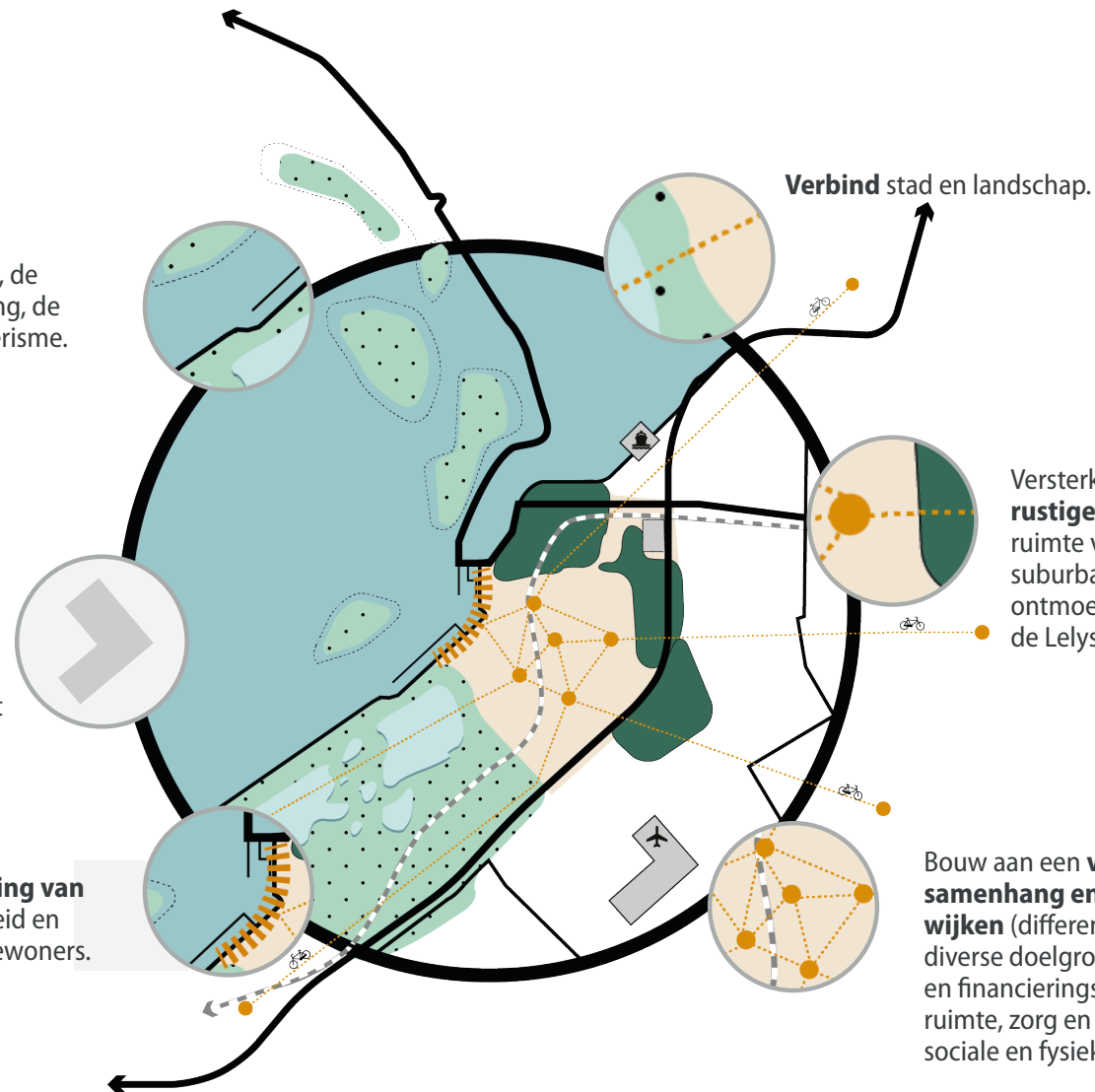

AMBITIE

Benut de kracht van het landschap, de natuur en het water: voor de profilering, de kustontwikkeling, recreatie en het toerisme.

Benut ruimte voor de economische dynamiek gekoppeld aan de infrastructurele ontwikkelingen, de ontwikkeling tot multimodaal knooppunt met als motors Lelystad Airport en Flevokust haven.

Zet de economische ontwikkeling in voor **sociaaleconomische structuurversterking van Lelystad als totaal**: meer werkgelegenheid en opleidingsmogelijkheden voor huidige bewoners.

Verbind stad en landschap.

Versterk de kwaliteit van **Lelystad als rustige, aantrekkelijke woonstad** met veel ruimte voor woningen, vaak in een groene, suburbane setting. Met een stadshart voor ontmoeten, winkelen en uitgaan van en voor de Lelystedeling.

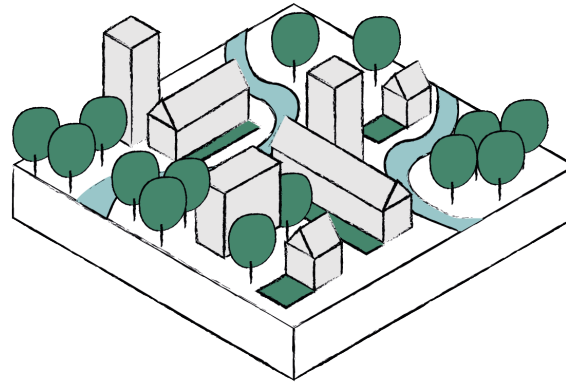
Bouw aan een **veilige stad met sociale samenhang en levensloopbestendige wijken** (differentiatie in woonmilieus voor diverse doelgroepen in verschillende grootte en financieringsklasse, toegankelijke openbare ruimte, zorg en voorzieningen in de buurt, sociale en fysieke veiligheid als basiskwaliteit).

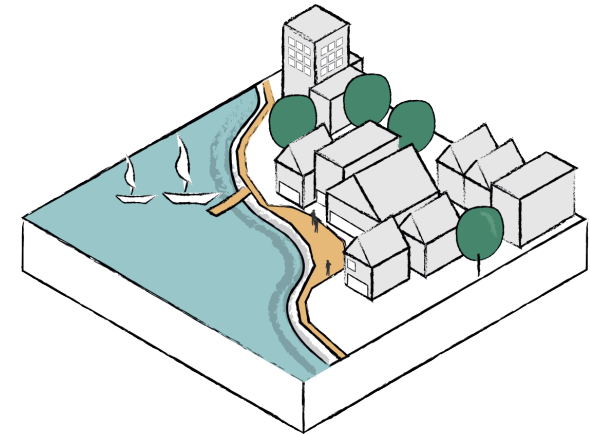
4. PERSPECTIEVEN VOOR LELYSTAD

VIER PERSPECTIEVEN VOOR LELYSTAD

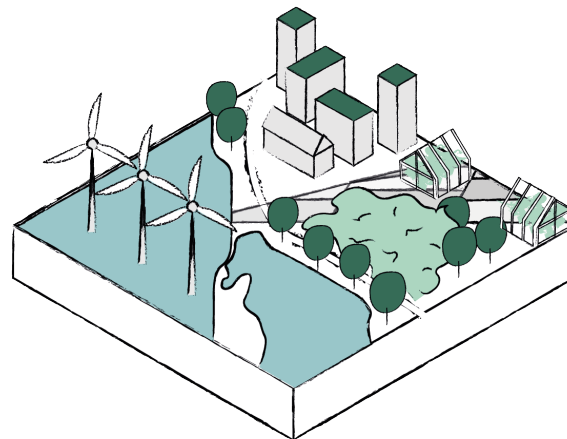
De ambitie is uitgewerkt in vier perspectieven voor Lelystad. Vanuit deze vier perspectieven wordt de toekomst voor Lelystad bekeken. Ieder perspectief bevat enkele strategische hoofdpogaven waaraan de gemeente de komende jaren gaat werken.

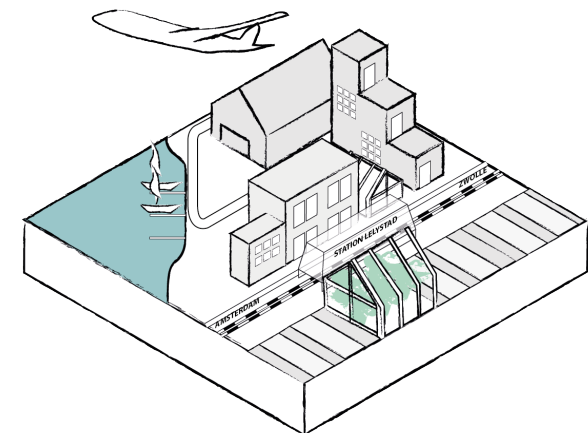
Perspectief 1: Landschappelijke stad

Perspectief 2: Stad van het water

Perspectief 3: Verbonden stad

Perspectief 4: Werkzame stad

PERSPECTIEF 1: LANDSCHAPPELIJKE STAD

"De gezonde keuze moet de gemakkelijkste keuze zijn"

Verbind landschappen en water aan de stad: recreatieve en sportieve mogelijkheden voor de inwoners.

Geef ruimte aan bijzondere woonmilieus: groene, waterrijke en duurzame wijken als alternatief in de MRA.

"Lelystad is goed bezig maar moet koploper worden."

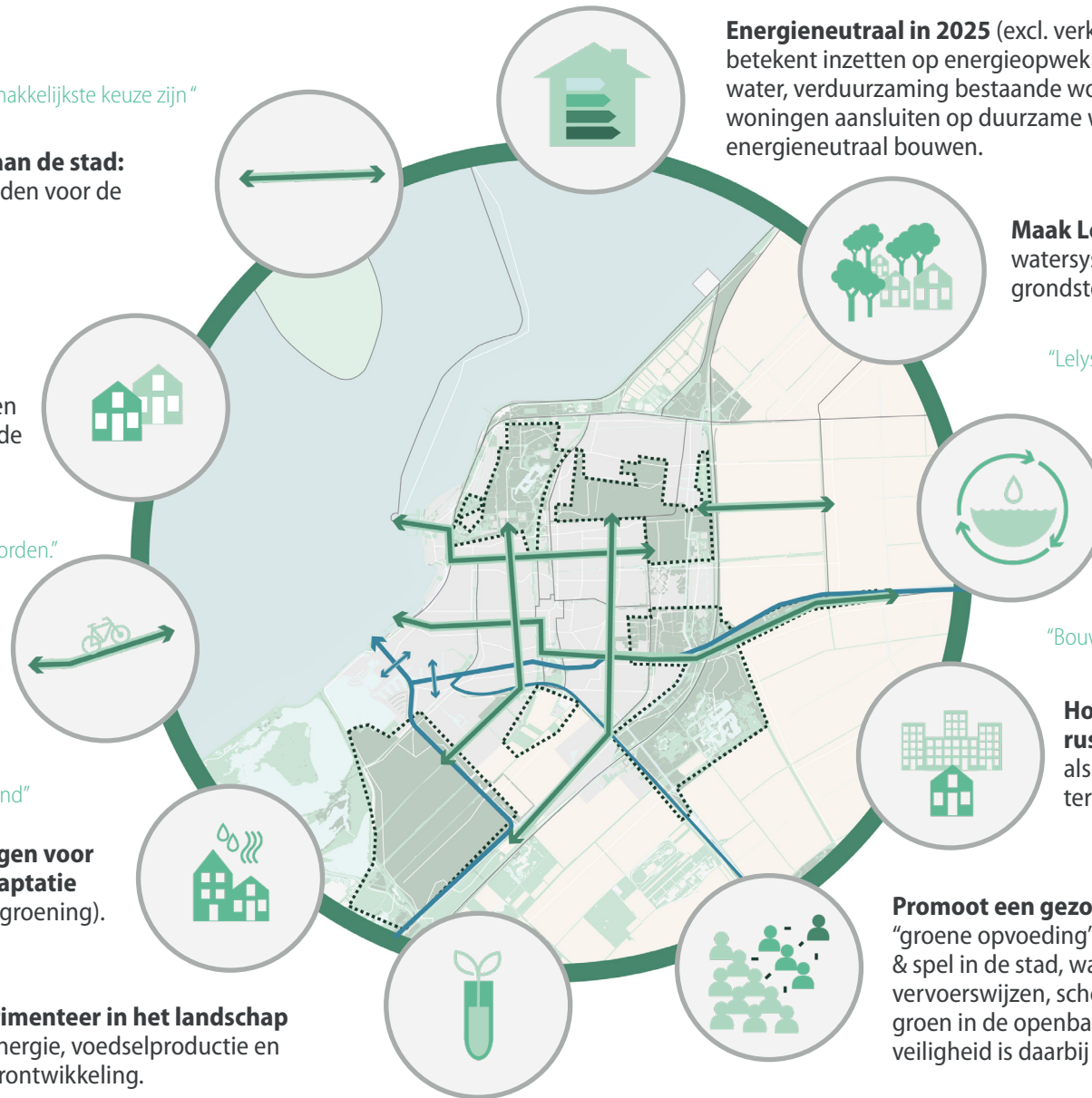
Maak aantrekkelijke (wandelen en fiets)routes tussen de wijken en het landschap.

"Lelystad midden in Nationaal Park Nieuwland"

Experimenteer met oplossingen voor duurzaamheid en klimaatadaptatie (duurzame watersystemen, vergroening).

Experimenteer in het landschap met energie, voedselproductie en natuurontwikkeling.

"Lelystad energieneutraal? Gemeente, geef zelf het goede voorbeeld!"

Energieneutraal in 2025 (excl. verkeer&vervoer): dat betekent inzetten op energieopwekking uit wind, zon en water, verduurzaming bestaande woningvoorraad, nieuwe woningen aansluiten op duurzame warmtenetwerken en energieneutraal bouwen.

Maak Lelystad circulair door circulaire watersystemen en het herwinnen van grondstoffen uit producten.

"Lelystad is subuurbaan, en daar kunnen we trots op zijn."

Koester het groen in de stad, bied ruimte voor nieuwe functies en collectief beheer.

"Bouw een futuristische interactieve attractie over wind, zon en water"

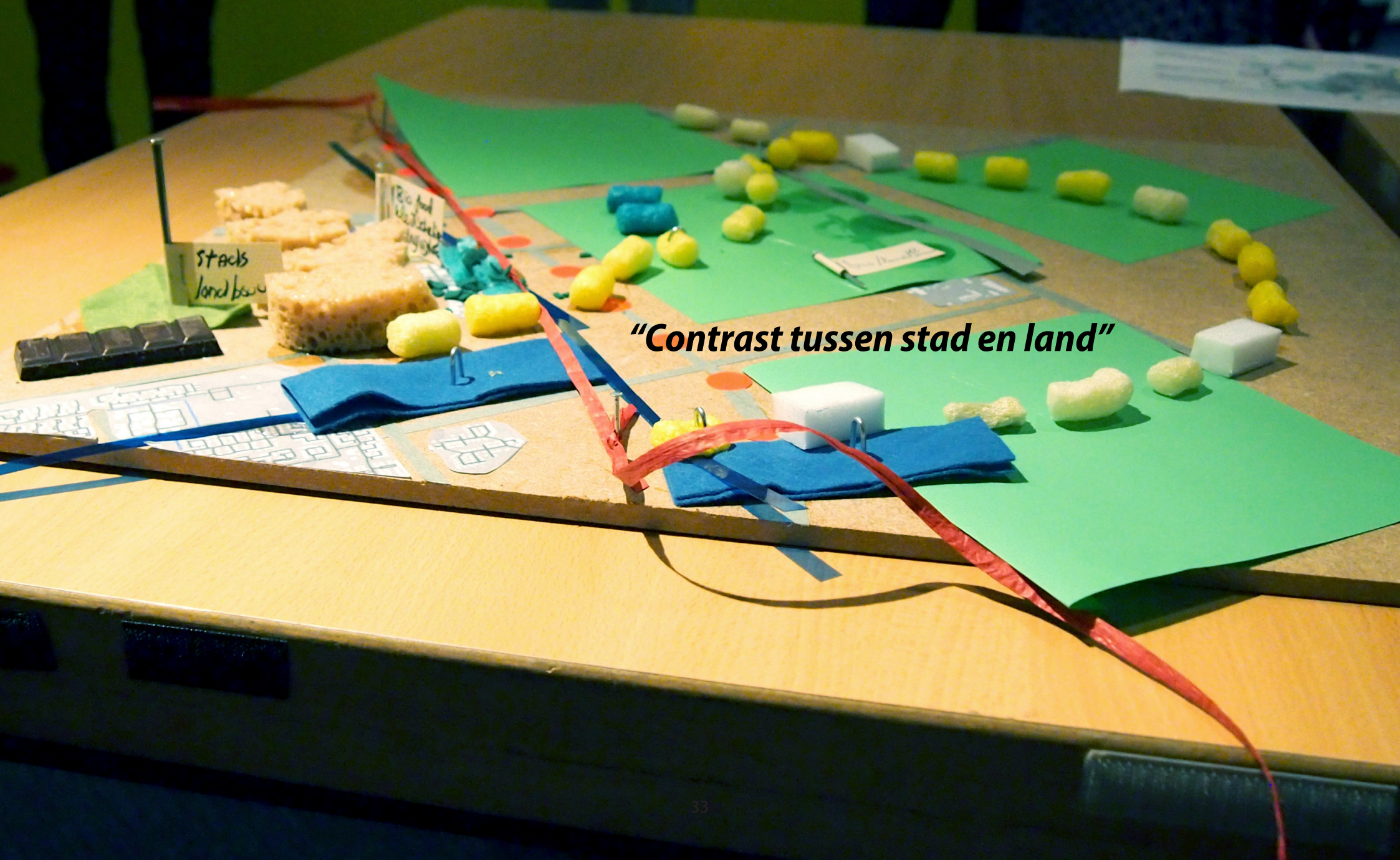
Houd vast aan de principes van rust en ruimte in de woonomgeving als kernkwaliteit van Lelystad. Wees terughoudend met verdichting.

Promoot een gezonde en groene leefstijl: "groene opvoeding" door ouders en scholen, sport & spel in de stad, wandelen en fietsen als prioritair vervoerswijzen, schooltuintjes, natuurspeelplaatsen, groen in de openbare ruimte. Sociale en fysieke veiligheid is daarbij een belangrijke voorwaarde.

"Binding met jeugd en starters: zij moeten blijven aanhaken!"

PERSPECTIEF 1: LANDSCHAPPELIJKE STAD

"Contrast tussen stad en land"

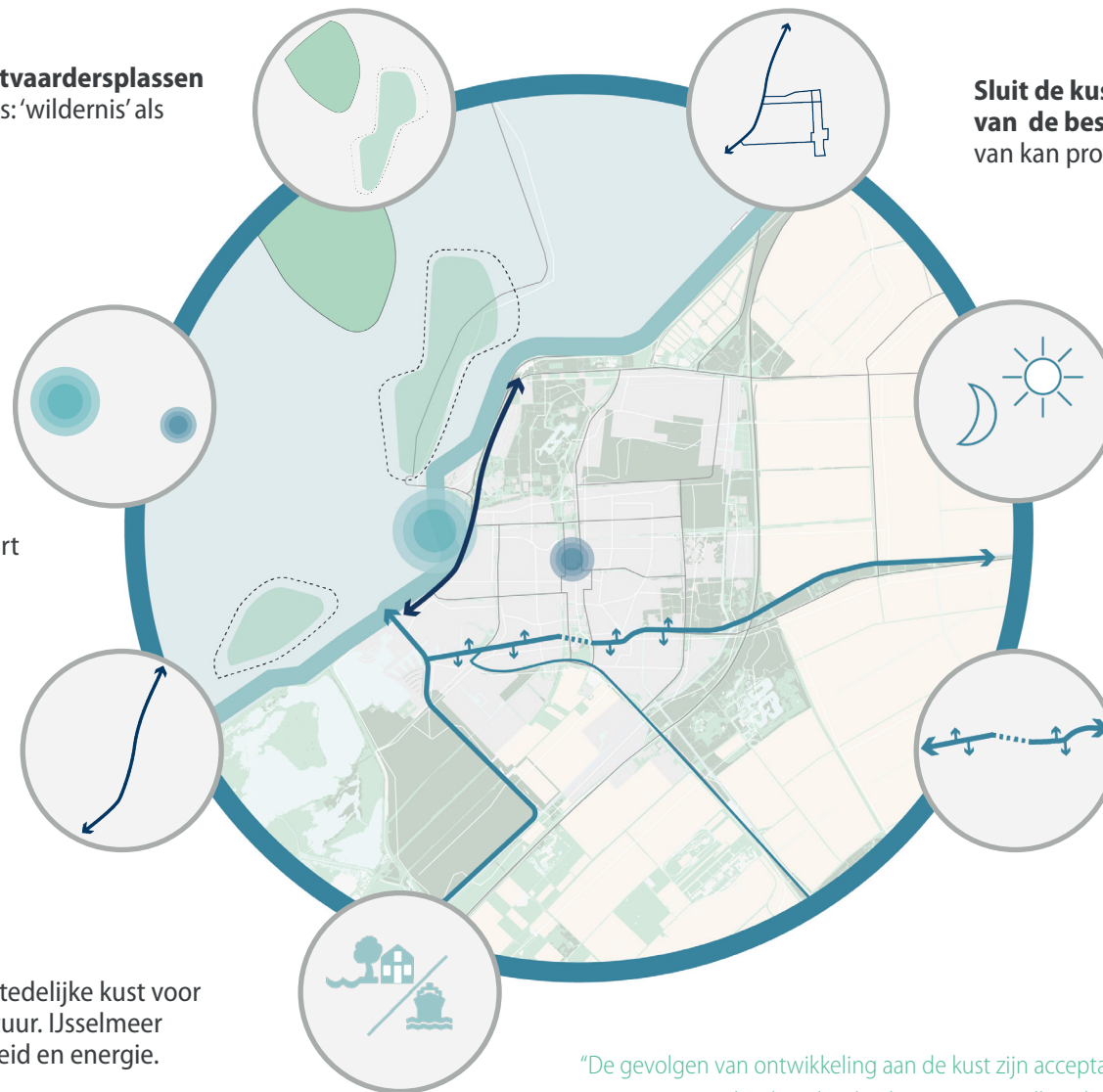
PERSPECTIEF 2: STAD VAN HET WATER

Verbind Marker Wadden met Oostvaardersplassen door nieuwe eilandjes en vooroevers: 'wildernis' als nieuwe typologie voor de MRA.

Het Stadshart is het centrum van ontmoeten, winkelen en uitgaan, voor de eigen inwoners en de in Lelystad werkenden. De kust heeft een meer regionale en vooral recreatieve en toeristische functie, waardoor dat gebied en het stadshart naast elkaar kunnen bestaan.

Ontwikkel de stedelijke kust als verbindende promenade van het Werkeiland tot Flevo Marina.

Maak onderscheid in gebieden: stedelijke kust voor wonen, recreatie, watersport en natuur. IJsselmeer voor haven gerelateerde bedrijvigheid en energie.

Sluit de kust (ontwikkelingen) aan op het netwerk van de bestaande stad zodat de Lelystedeling er ook van kan profiteren.

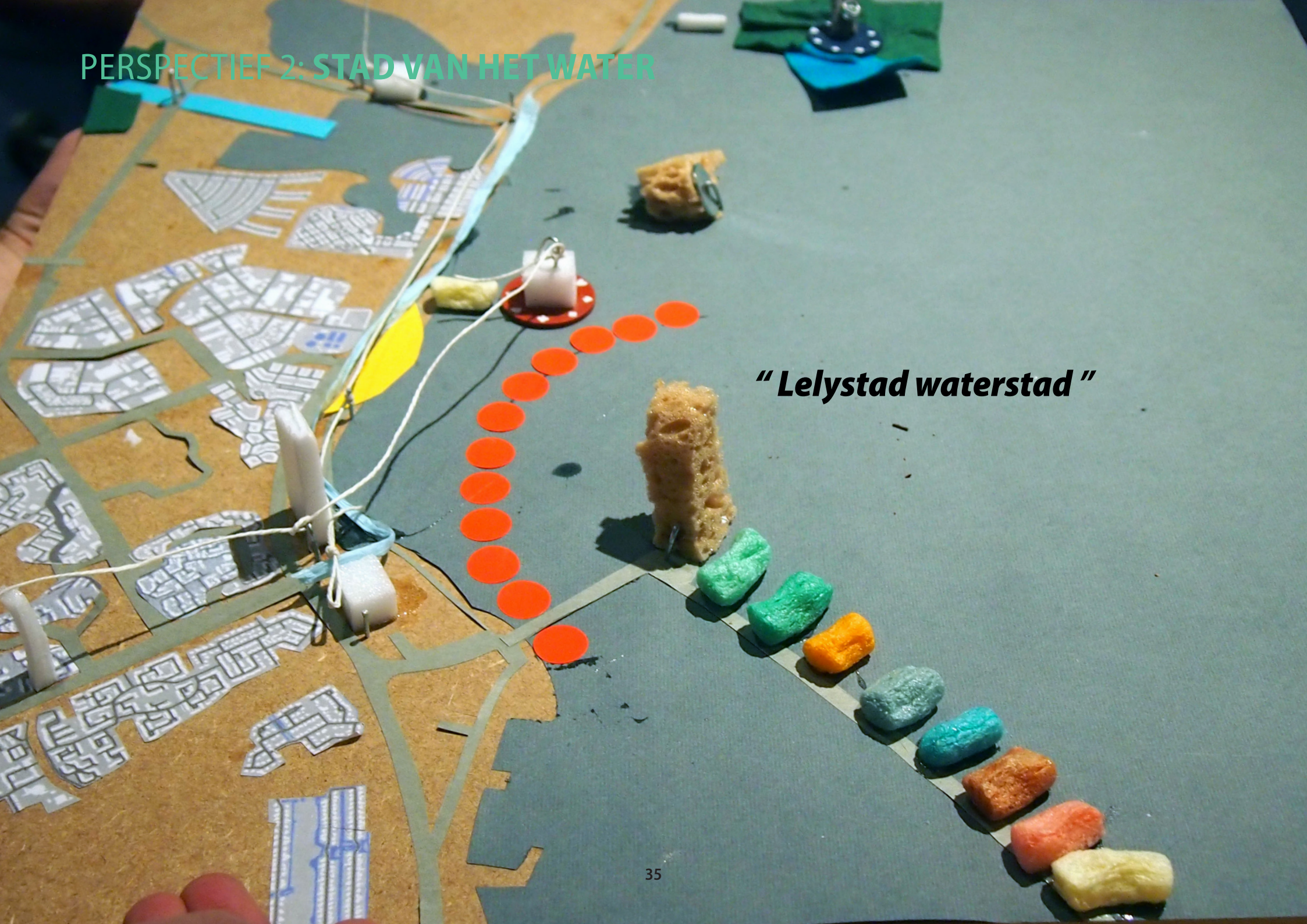
Ontwikkel aan de kust een verscheidenheid aan functies: binnen- en buitendijks- zoals een stadsstrand en kleinschalige horeca, en woningen, met Bataviahaven als kern van het kustgebied.

Versterk de waterstructuur in de stad voor recreatief gebruik. Maak water zichtbaar, verbind waterlopen en ontsluit (nieuwe) woonwijken op het water. Maak de verbinding tussen stadswaterwegen en het Markermeer.

“Maak een watertaxi naar Amsterdam”

“De gevolgen van ontwikkeling aan de kust zijn acceptabel voor het stadshart: beide gebieden kunnen naast elkaar bestaan.”

PERSPECTIEF 2: STAD VAN HET WATER

"Lelystad waterstad"

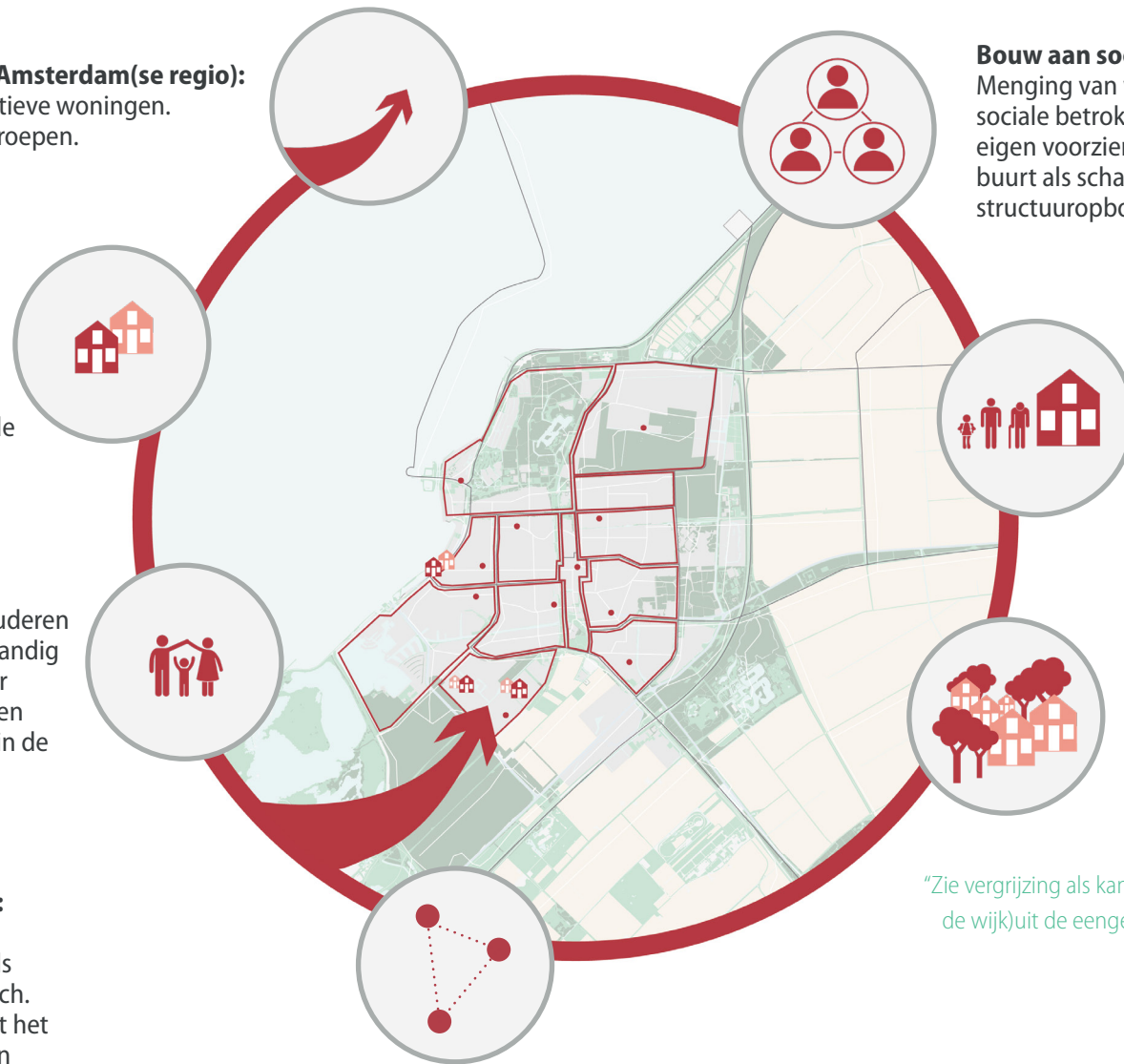
PERSPECTIEF 3: VERBONDEN STAD

Speel in op de woningdruk uit de Amsterdam(se regio): bouw in Lelystad betaalbare, kwalitatieve woningen. Speel in op interne en externe doelgroepen.

Kies voor versterking van de bestaande stad boven stadsuitbreiding: maak wijken af, transformeer binnen wijken en transformeer leegstaande/verouderde kantoren en bedrijventerreinen.

Maak wijken aantrekkelijk voor (nieuwe) bewoners: zorg dat ook ouderen en mensen met een beperking zelfstandig en veilig kunnen blijven wonen. Door te investeren in de openbare ruimte en bewoners te verleiden te investeren in de eigen woning en woonomgeving.

Werk aan verbindingen in de stad: tussen de wijken onderling en met het Stadshart en kust. Zowel fysiek als sociaalmaatschappelijk en economisch. Voor de Lelystedeling is het stadshart het centrum van ontmoeten, winkelen en uitgaan.

Bouw aan sociale betrokkenheid.

Menging van woningtypen kan bijdragen aan sociale betrokkenheid. Maak in iedere wijk een eigen voorzieningencentrum. Kies daarbij voor de buurt als schaalniveau voor maatregelen en sociale structuuropbouw.

Bouw aan levensloopbestendige wijken:

woon-zorg zones, toegankelijke en beloopbare openbare ruimte en levensloopbestendige woningen.

Verbreek de eentonigheid in de oudere wijken, bijvoorbeeld door vernieuwing van openbare ruimte en toevoeging van nieuwe woningen.

“Zie vergrijzing als kans: verhuizing van oudere bewoners (binnen de wijk) uit de eengezinswoningen maakt ruimte voor nieuwe bewoners.”

PERSPECTIEF 3: VERBONDEN STAD

“ Sociaal doen met blauw en groen ”

PERSPECTIEF 4: WERKZAME STAD

Ontwikkel Lelystad Airport en Flevokust Haven tot centra van handel en logistiek. Lelystad Airport is als luchthaven gericht op passagiersvervoer, de omgeving van de luchthaven is dankzij de optimale infrastructuur geschikt als centrum voor logistiek en handel.

"Groei brengt gedoe mee, maar hou verbinding met de bestaande stad"

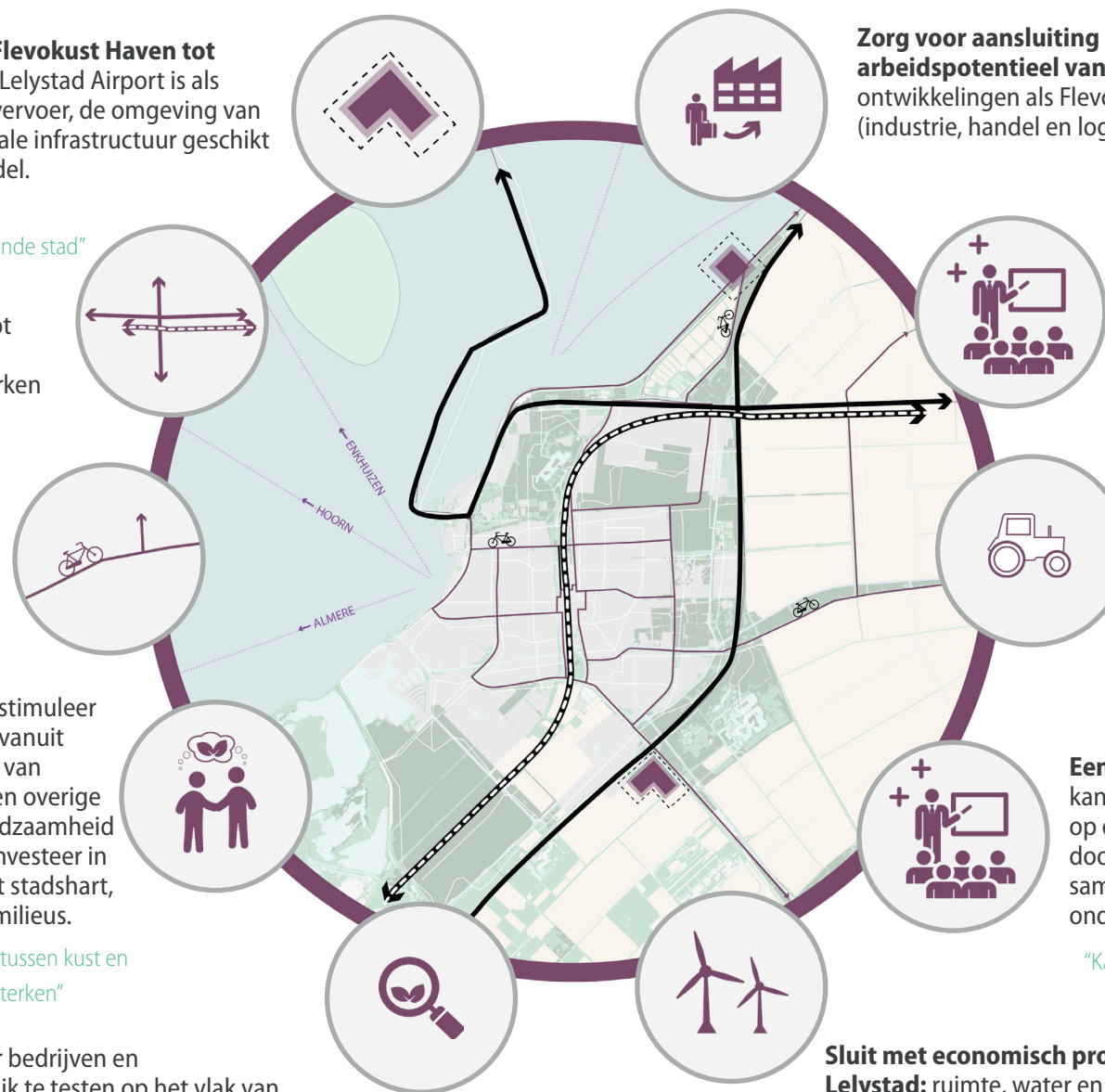
Benut strategische ligging van Lelystad: Voor de ontwikkeling tot multimodaal knooppunt zijn de infrastructurele en digitale netwerken met MRA en regio Zwolle cruciaal.

Maak goede wandel- en fietsroutes en openbaar vervoerverbindingen, op maat en vraaggestuurd, vanuit de wijken naar de werkgebieden aan de randen.

Gastheerschap voor bedrijven: stimuleer ondernemerschap en initiatieven vanuit de maatschappij bij het oprichten van bijvoorbeeld energiecoöperaties en overige ondernemende vormen om zelfredzaamheid en innovatiekracht te vergroten. Investeer in een goed vestigingsklimaat, in het stadshart, in goede voorzieningen en woonmilieus.

"Een hop-on hop-off bus, bijvoorbeeld tussen kust en stadshart kan het toerisme versterken"

Lelystad als proeftuin: stimuleer bedrijven en kennisinstellingen om in de praktijk te testen op het vlak van nieuwe energievormen, groene technologie en agribusiness.

Zorg voor aansluiting van werkgelegenheid op het arbeidspotentieel van inwoners. Stuur daarop bij ontwikkelingen als Flevokust Haven en Lelystad Airport (industrie, handel en logistiek).

Investeer in kwaliteitsverbetering onderwijs op alle niveaus (met name middelbaar en hoger praktijkgericht en beroeps onderwijs) en tegengaan van schooluitval en vroegtijdig schoolverlaten.

Creëer ruimte voor bedrijvigheid (o.a. arbeidsintensieve innovatieve maakindustrie, MKB, agribusiness).

"De eigen (beroeps)bevolking moet meedelen in economische groei"

Een leven lang leren: bied inwoners de kans hun competenties af te stemmen op de groeiende regionale arbeidsmarkt door (praktijkgerichte) bijscholing, d.m.v. samenwerkingsovereenkomsten tussen onderwijs, bedrijven en instellingen.

"Kansen liggen vooral in technisch onderwijs"

Sluit met economisch profiel aan bij het DNA van Lelystad: ruimte, water en landschap biedt kansen voor toerisme. Duurzame energie biedt innovatie in landbouw, visserij, veeteelt, akkerbouw.

PERSPECTIEF 4: WERKZAME STAD

"De duurzame motor van de stad"

5. DOORKIJK NAAR DE OMGEVINGSVISIE

DOORKIJK NAAR DE OMGEVINGSVISIE

De Strategische Hoofdoopgaven voor de omgevingsvisie van Lelystad zijn gevat in vier perspectieven op de stad. De inhoud van de perspectieven is voor een belangrijk deel gebaseerd op de opbrengst van het participatieproces: een compact en inhoudelijk zeer rijk gevuld proces.

Lelystad gaat in 2018 aan de slag met de uitwerking van deze Strategische Hoofdoopgaven in een omgevingsvisie. Daarin wordt antwoord gegeven op de gestelde opgaven: de consequenties worden inzichtelijk gemaakt, afwegingen vinden plaats en prioriteiten worden gesteld.

Deze notitie sluit af met een richtinggevend advies gebaseerd op de strategische hoofdoopgaven om die start goed te kunnen maken. Een korte inhoudelijke doorkijk naar de strategie voor de toekomstige omgevingsvisie. Wat is de essentie van de opgaven? Waar dient Lelystad richtinggevend op in te zetten en welke keuzes moeten gemaakt worden?

Zilverparkkade - Stadshart

DE LANDSCHAPPELIJKE STAD VORMT DE HISTORISCHE BASIS

- Lelystad is een landschappelijke stad. Ontworpen vanuit de idealen van lucht, licht en ruimte. Koester die eigenschap. Behoud het groene karakter, ga niet onnodig verstedelijken, etaleer de groene kwaliteit en zie dit ook als basis om op door te bouwen!
- Kies voor unieke, onderscheidende, duurzame groene woonmilieus: wat elders in de Randstad onmogelijk is, kan wel in Lelystad.
- Profileer je als hoofdstad van de natuur: de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuwland biedt daar alle aanleiding toe. Recreatie en toerisme versterken de aantrekkelijkheid van Lelystad als vestigingsklimaat.
- Durf te kiezen voor het landschappelijke profiel in MRA perspectief. Je kunt beter complementair en onderscheidend zijn in de MRA met een sterk specialisme dan compleetheid nastreven als complete stad.

Drijf in Lelystad

VERBONDEN STAD ALS BELANGRIJKE OPGAVE

- De stad heeft twee gezichten. Woon- en werkgebieden die meedoen in de economische dynamiek en oudere delen die achterblijven. Een economische en sociale opgave van formaat. Zorg dat de economische kracht van Lelystad Airport, Bataviakwartier e.o. Flevokust Haven ten gunste komt van deze wijken. Die economische motoren moeten werkgelegenheid opleveren voor de inwoners van Lelystad. Dat vraagt om economische verbindingen, maar soms ook ruimtelijke, zoals fietsroutes.
- De sleutel voor de sociale en economische opgave is goed onderwijs: investeer in basis- en middelbare scholen en goed praktijk onderwijs (MBO en HBO).
- Kies voor het versterken (en transformeren) van bestaande wijken: maak gemengde milieus. Soms kun je woningen samenvoegen tot grote woningen, soms splitsen, soms is sloop en nieuwbouw de oplossing. Experimenteer hiermee. Het woonerf heeft zeker toekomst.

Samen werken aan transformatie in wijken

WERKZAME STAD ALS AANJAGER

- Het uitsortingsproces vanuit de Amsterdamse metropoolregio zorgt in Lelystad voor economische ontwikkeling langs snelwegen, vaarwegen en het vliegveld. Deze economische dynamiek komt als vanzelf op de stad af. Die versterkte positie kan Lelystad in gaan zetten in: je hebt wat te zeggen in de metropoolregio.
- Benut die positie, maar zet Lelystad niet in de uitverkoop. Durf ook nee te zeggen, Lelystad heeft die mogelijkheid. Het gaat om werkgelegenheid voor de inwoners van Lelystad en de versterking van de sociale structuur van de stad, niet alleen over uitgegeven grond. Verleid innovatieve bedrijven in de maakindustrie zich hier te vestigen en faciliteer het MKB zodat er in de breedte werkgelegenheid is (VMBO tot HBO).

Ontwikkeling Lelystad Airport

WATER, KUST EN LIGGING ALS KANS

- Welke stad heeft er zoveel kusten en kansen in Nederland? Hier is de natuur en het water ultiem beleefbaar en zichtbaar. Benut de Marker Wadden en Kust voor je recreatief en toeristisch profiel en aantrekkelijk vestigingsklimaat.
- Maak de kust een aantrekkelijke plek voor Lelystedelingen, maar ook voor mensen van buiten. Hier wil men wonen aan de boulevard, met terrassen, goede horeca, mooie winkels, goede architectuur. Een echte boulevardcultuur. Een on-Nederlandse kwaliteit die bezoekers trekt van buiten en uit de stad.
- Versterk de strategische ligging van Lelystad in het regionale netwerk van de Amsterdamse metropool regio en de regio Zwolle/Kampen door de ontwikkeling van Lelystad als een multimodaal knooppunt. Door in te zetten op het verbeteren van de bereikbaarheid, zowel infrastructureel (over de weg, het spoor, langs het water en door de lucht) als digitaal (glasvezel).

Marker Wadden in aanleg

HOE VERDER: *OP WEG NAAR EEN OMGEVINGSVISIE*

'Het Verhaal van Lelystad' met de strategische hoofdpunten als uitkomst van het doorlopen participatieproces is de opmaat voor de Omgevingsvisie Lelystad. De inhoud krijgt verder verdieping, verfijning en nadere inkleuring en prioritering door een uitvoerig en breed participatietraject met de samenleving. Het participatieproces en het opstellen van de Omgevingsvisie Lelystad zal in 2018 plaats vinden. De uitkomsten zullen bestuurlijk door de gemeenteraad vastgesteld worden.

Colofon

November 2017

Dit rapport is opgesteld door Urhahn | stedenbouw & strategie:
Ad de Bont, Anouk Distelbrink en Sophie van Eeden

en Over Morgen:
Feddo Zielstra en Gerard van Dijken

In nauwe samenwerking met het kernteam omgevingsvisie van de Gemeente Lelystad:

Gerry Asselman, Tjoukje Wijnstra, Elaine Bezemer, Ronnie Zijp, Wichert
Akster, Robert-Jan Moorman, Geert-Jan Put, Fred Nilsen.

Opdrachtgever:

Gemeente Lelystad

Het kaartmateriaal in dit document is gemaakt door Urhahn. Foto's zijn
met zorg gekozen. Mocht er toch bezwaar zijn tegen gebruik van een foto
dan kunt u contact opnemen met Urhahn.

Foto's:

Gemeente Lelystad, Urhahn en Studio Wierd (pagina,3,7,27,49)

STEDENBOUW
& STRATEGIE

